

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pavli Fvschi Episcopi Sarnensis De Visitatione Et
Regimine Ecclesiarvm. Libri Dvo**

Fusco, Paolo

Romae, 1616

Pavli Fvschi Episcopi Sarnensis. De Visitatione, Et Regimine Ecclesiarum.
Libri Dvo. Prooemivm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61768](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61768)

PAULI FUSCHI
EPISCOPI SARNENSIS.

DE VISITATIONE, ET
Regimine Ecclesiarum.

LIBRI DVO.

PROOEMIUM.

IRTUTES humanas cum non in corpore, sed in animo consistere dicamus, ex eo, quòd decet hominem scire, quæ sunt circa animum, quod in omni philosophia instruere præcipuum fuit, nec ex hoc cessabit finis faciendi libros, cum inueniendis inuenta non obstant: Sumus enim à natura apti ad virtutes recipiendas, sed nisi ex consuetudine vacemus, nequaquam proficiemus? Idque licet in omni scientia peculiare sit, in diuinis tamen scripturis quàm necessarium? Scrutamini (inquit dominus) scripturas, quia ipsæ testimonium perhibent de me & alibi. Non recedat volumen legis huius ab ore tuo, sed meditaberis in eo diebus, ac noctibus, vt custodias, & facias omnia, quæ scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam, & intelliges eam: Diuinas Scripturas semper in manibus, & iugiter in mēte discurret Christianus, testante Propheta: In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos, cum fide procedendo,

A

quia

P R O O E M I V M .

2
 quia animalis homo, non percipit, quæ Dei sunt: & si absque spiritu accedere tentat, audiat Apostolum. Littera occidit, spiritus autem viuificat. Ipse namque petentibus tribuit affluenter, cum sit scriptum: Spiritus Domini repleuit orbem terrarum. Omnis sapientia à Domino Deo est, & in illo fuit semper, & ante æuum, quia ipse est fons, & auctor gratiarum, virtus, & sapientia. Postulando in fide sine vlla hæsitacione. Nemo enim, inquit Augustinus, sine sapientia est beatus, quia virtus est effectrix vitæ beatæ, & vbi penes quem adest virtus, omnia adsunt bona. sed absit gloriari in nobis: nisi enim virtutes infusæ in nobis donatæ essent, nequaquam inuenirentur. Vnde virtus est bona qualitas mentis, qua recte viuatur, & qua nemo male vitur, quam Deus in nobis sines, nobis operatur, largitur in baptismo animæ baptizatæ, infundens theologales omnes, & morales, & ex philosopho. Virtus est, quæ bonum facit habentem, & opus eius bonum reddit, ex quadam perfectione. Deo semper adhærendo, quia non iuuat esse bonum, si absque Deo fiat, sine quo imperfecta dicitur virtus, etiam in optimis moribus. sub clypeo sanctæ Romanæ Ecclesiæ communis matris, quæ quos peperit, obliuisci non potest, & quæ effecta fuit coniux Christi ex vndis aquæ, & sanguinis profluentibus de latere Domini nostri Iesu Christi in Cruce mortui, & qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius: & quæ bonos & malos vsque ad finem seculi portat, vt Augustinus scribens Hilario concludit. Est enim ecclesia certa conuocatio, collegio, vniuersitas (de ista militante loquentes) omnium fidelium in vnione Apostolorum, & obedientia eorum episcoporum, qui continua successione ab eis descendunt, & in vnione illas vnus Vicarij Christi, successorisque Petri persistant. Hic namque militantis Ecclesiæ status adhuc peregrinatur in terris, tribunalibus, & præsuris subditus: Alter vero dicitur Ecclesiæ triumphantis status perfecta pace securus, sicut Psalmista dicit: Pax super Israel, in quo regnatur per apertam visionem: estq. sine macula, & ruga, à qua triumphante, militans Ecclesia derivatur. Christus enim tamquam caput in mēbra, & vitis in palmites in nos iustificatos iugiter virtutem influit, quæ virtus bona nostra opera semper antecedit, comitatur, & subsequitur, effectus, & ille

& ille spōsus dilectus suæ ecclesiæ, eiusq. caput, qui eo, quo semper ductus fuit amore, in sua passione noluit suos relinquere orphanos, aut suam ecclesiam proprio sanguine consecrandam sine capite deserere, quæ per similitudinem dicitur corpus Christi mysticum ex quattuor. Primo ex multiplicitate membrorum officialium occurrentium ad compositionem corporis: sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem, alter alterius membra. Item ex vnitatem, & conformitate membrorum ad caput: Tertio ex vnitatem spiritus, quia sicut corpus naturale hominis vnum habet spiritum, viuificantem totum corpus, & vniuersa membra regentem: ita in toto corpore ecclesiæ vnus est spiritus viuificans, & regens, qui est Spiritus sanctus. & ex alio, & quarto, quia sicut in corpore humano caput, & membra faciunt vnum corpus, ita in ecclesia vnus homo in capite, & corpore suo Iesus Christus: cuius ecclesiæ corporis, scilicet mystici, caput fuit Beatus Petrus & demum successiuo ordine omnes Romanos Pontif. Vicarios Christi, & Petri successores (sicut hodie M.D.LXXXI. D. Gregorius noster Pontifex Decimus Tertius, verus Christi Vicarius, Beatiq. Petri legitimus successor, Princeps admirabilis Sapientiæ, merito vigilantissimus Pastor interpretatus, vt de hoc nomine dicit quædam glossa.) Pro necessario fatendo in ecclesia Dei vnum constitui oportere, qui alijs præesset, & cui quilibet mortalis subditus foret, & pareret: de quo dicit Alex. de Ales, quod Papa est Vicarius Christi, non solum in quantum fuit ecclesiæ Prælatus, sed in quantum fuit totius mundi Dominus, & quod iuste de statu, & bonis hominum potest ordinare, in cuius subiectione esse, de necessitate salutis posuit S. Thomas, & diffinitum est à Bonifacio Octauo in vna sua extrauaganti constitutione. Quod autem Christus sit caput ecclesiæ probatur, & secundum diuinitatem, & respectu humanitatis. ex primo Christus dicitur caput ecclesiæ, quæ cœpit ab Abel iusto, cum omnes iustos, qui ab Abel, vsque ad vltimum iustum generantur, virtute diuinitatis, & misericordiæ suæ dono illuminauerit, & dicitur ab Abel iusto habere principium actualiter, licet potentialiter à primis parentibus in innocentia creatis, quos

sic Deus creauit, vt vnitatem futuram ecclesiæ designarent, sed
 quia primi parentes fuerunt ad destruendum propter peccatum
 dicitur ab Abel, & sic durabit vsque ad vltimum electum, qui in
 fine nasciturus est. vnde dicimus ab Abel iustitiam, & fidem tra-
 here, sed à primis parentibus peccatum, & miseriam, & dicit Ber-
 nardus: Duo nempe nobis in hereditatem reliquerat ille vetu-
 stus Adam, qui fugit à facie domini, laborem videlicet, & dolo-
 rem; laborem in actione, dolorem in passione. ex humanitate
 etiam dicitur Christus caput ecclesiæ, quia super fidem humani-
 tatis eius fundata est ecclesia, namq. fuit caput Abel secundum
 humanitatem, non simpliciter existentem, sed creditam, cum fi-
 des, quam habuerunt iusti illi veteris testamenti, sit supra tēpus,
 & humanitas, quæ designatur in fide, communiter se extendit ad
 omne tempus. Nam quæ fides saluauit iustos antiquos, & nos sal-
 uat, scilicet mediatoris Dei, & hominum. sic intelligitur illud euā-
 gelij: Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum,
 vidit, & gauisus est. ex quo concludit, & bene Aluar. Pelagius,
 Quod si quis negaret ecclesiam esse vnam ab Abel, vsque ad vl-
 timum electum, qui erit in fine mundi, consequenter negaret
 Christum esse caput ecclesiæ, aut non esse lapidem angularem.
 Inde merito ecclesia dicitur dilecta sponsa eius: Veni de libano
 sponsa mea, coronaberis, quia Christo indissolubili amoris vincu-
 lo copulata, & dubitari non potest, Christum non esse caput, &
 corpus, sponsum, & sponsam, sic ergo Christus, & ecclesia duo
 sunt in carne vna: Designato igitur Petro capite huius corporis
 mystici, per illud pascite oues meas, & demum quolibet eius legiti-
 timo successore, quia non omnibus pascite. ad ipsum supremum
 Principem pertinet ceteris ecclesijs pastores præficere. secundum
 venerabiles Beatorum Patrum sanctiones, sicut sollicitudinem
 vniuersæ ecclesiæ habet: qui pastores designati, postea habeant
 pascere oues Christi, confortare credentes, ne deficiant, terre-
 na subsidia, si necesse est subditis providere, exempla virtutum
 præbere, peccantes corrigere, aduersarijs obsistere. nec possunt
 curam animarum semel susceptam deserere, quod si fit (quod ab
 sit) amarius est dolendum, dicit textus Ioannis XXII. Pontificis.
 Ideo hoc præceptum diuinū esse testatur generalis synodus Tri-
 denti-

PRO O E M I V M .

dentina, & infra dicemus: cum debeant boni pastores dormientibus subditis peruigilare, tamquam pro animabus eorum rationem reddituri, non more mercenariorum lupo comparente fugientium. In tribus enim versatur eorum officium medendi, scilicet subditis, eos pascendi, & induendi. Primo, ut sciant curare vulnera, inter lepram, & lepram discernere, quod utique fieri nequit, nisi debita scientia sint prævuniti: namque prima virtus in prælatis est cognitio infirmitatis. Vnde dicitur in concilio Tridentino: Quod totius familiæ status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite: Hinc examinetur præponendus, si prudens sit, nec solum in hoc primo scientia sufficit per se sola, sed & bona vita requiritur, ne obijciatur illud euangelij. Medice cura te ipsum. Item secundo pascendo in tribus, exemplo conuersationis, verbo prædicationis, & fructu orationis, sicuti Christus tertio dixit Petro: Pasce oues meas. Cum nihil sit, quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita, & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt, & plus mouent exempla, quam verba. & quod agitur a Prælatis, facile trahitur a subditis in exemplum, ut dicit Innocentius Tertius: Inde peccando multas animas prauis exemplis dicuntur destrueri; quia nihil malo exemplo deterius, cum exinde ad malos mores prouocentur alij: Item verbo prædicationis, quod præcipuum est munus episcoporum, propter illud prophetæ: Clama necesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. Tertio per orationis studium. Moyse orante vincebat Israel contra Amalec, & Christus pro nobis orauit. Ac ultimo eorum studium est in indumentis per virtutes quibus anima induitur ad euitandum illud nudos dimitunt homines indumenta tollentes, quibus non est indumentum in frigore, & aliud Paruuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. & hoc per medium sacramentorum, quæ adiuuant ad virtutes, cum ad fidem adiungatur baptismus: spei addatur unctio extrema, charitati Eucharistia, prudentiæ ordo, iustitiæ pœnitentia, temperantiæ matrimonium, & fortitudini confirmatio. nec dubitandum, cum omnia ex se conferant gratiam, quia instituta ab ipso auctore gratiæ Domino nostro Iesu Christo, qui dicitur auctor, & per-

fector omnium sacramentorum, anathemate ligando contrariū
 asserere præsumentem. immo addunt supra gratiam virtutum, &
 donorū. Hinc iustissime fatemur sacramenta esse necessaria ad
 salutem. ex tribus potissimis causis, quarum prima est ex diuina
 prouidentia, cui natium est, vnicuique secundum naturam suā
 prouidere. Item ex conditione miseri lapsus nostri, quo cecidi-
 mus ex innocentia, qua creati fuimus: vnde decuit antidotum
 morbo respondere, vel vt homo, qui ob superbiam à Deo reces-
 serat, istis sacramentorum elementis in sua cōparanda salute sub-
 deretur: & denique ex studio rationi humanæ, quæ præcipue
 delectatur in varietate sensibilibus; ex quo præclare dixit S. Au-
 gustinus homines in nullū nomen, aut verum, aut falsum coagu-
 lari posse, nisi signaculorū vel sacramentorum, visibilibus aliquo
 consortio colligentur. signa quibus, & præteritorū admonemur,
 præsentiumque, & futurorum, præteritorum quippe scilicet pas-
 sionis domini nostri Iesu Christi, ex qua virtutem habent omnia
 sacramenta; præsentiumque, gratiæ, quæ nobis sacramenta sumentibus
 confertur. & futuræ, gloriæ cuius quasi pignora sunt ipse sa-
 cramenta. cum per illa nos ad ipsam gloriam peruenturos certā
 spem concipimus, vnde bene sancitum est, esse ad salutem neces-
 saria, & non superflua. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non
 esse ad salutem necessaria, sed superflua anathema sit. corrigendo
 glossas nostri iuris Pontificij, quæ in aliquibus aberrarunt. Est
 autem hæc animarum cura episcopis, & alijs præpositis commis-
 sa vigil, & onerosa, ac sollicita custodia, vt curent, ne pereant;
 sed saluentur, competens eis ex lege, vel commissione canonica,
 aut per consuetudinē per sedem Apostolicam non improbatā,
 & dicitur ars artium: sed hoc pastorum præcipuum munus, alio-
 rumq. præpositorum in visitationibus ecclesiarum plebisq. com-
 missæ per amplius, & perfectius dignoscitur, cum in ipsis actibus
 omnibus cura consistat, & vigilantia versetur, sicut nubes peruo-
 lant terram, de quo disserere plenius in hoc tractatu decreuimus
 sed adhuc aliqua dicere restat de episcopis, & pastoribus, qui nō
 dedignentur hoc nomine vocari, cum, & Reges pastores sint di-
 cti, immo & Christus dominus noster, quem imitari debemus pa-
 stor omnium dicitur, & Princeps, pastorum. pastor magnus, nos

oues ipsius, & palmites vitis, qui Christus ipse est, qui diligens ecclesiam, ouesq. suas, vnum pastorem suæ vniuersæ ecclesiæ reliquit, cui pascendas oues commisit, & qui alios in partem suæ sollicitudinis vocauit, & designauit. Hinc sileant peruersi homines, quibus audacia est velle subuertere hunc Primatum Petri, quem beatum dominus appellauit, & cui claves regni cælorum daturū se promisit: sed sic cor eorum Diabolus excæcauit, vt quid eorū saluti expediens sit, non iudicent: cum enim ab obedientia recesserint, quid boni potest esse in eis? sed potius omne malum? Nam si de Christo capite bene sentirent, vtiq. tenerent omnia credenda de eius corpore. Prælati itaque ad propositum, quisque sit ouis, & pastor, vte, & gregem curæ suæ traditum à lupis, insidijs, morbisq. idest peccatis protegere possit: quia in ecclesia nihil melius bono pastore, & Christum gaudere de pastore oues conseruante ne pereant, legimus apud Lucam: Vbi de oue perditâ, & dragma amissa verbum facit: Sic fuit ipse bonus pastor, qui animam suam posuit pro ouibus suis: debet itaque ipse Prælati habere virgam, & baculum; virgam disciplinæ, vt de Moyse cui Dominus virgam dedit, & cum quâ feriantur aberrantes à recta fide sanctæ ecclesiæ, & hoc dixit Propheta: Pasce populum in virga. Item, & baculum, quæ duo respexit Dauid, dicens. Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Dauid reliquit arma, & sumpsit baculum, & lapides: contaminatores lupi sunt arceudi baculo pastoris: baculus contra maiores, virga sicut disciplina ad gregem ouium, multa enim in prælatis designat baculus, quæ his versibus comprehenduntur.

*In baculi forma, Præsul datur hæc tibi norma,
Attrabe per primum, medio rege, punge per imum
Attrabe peccantes, rege iustos, punge vagantes.
Attrabe, substenta, stimula, vaga, morbida, lenta.*

Quæ potestas Prælatorum in baculo est à Romano Pontifice, sicuti riuuli à fonte, & exinde factum est vt in summitate baculus ipsorum curuatur sit, quod non est in Romano Pontifice, qui à solo Deo potestatem accipit, sicuti plenissime in alio loco dicimus: Vigilēt ergo episcopi ad tria necessaria super gregem, ad discipli-

nam

A 4 nam

nam propter morum correctionem, ad custodiã propter diabolicam suggestionem, ad preces propter tentationum instantias, aliqua corrigendo per feruorem, quãdã tolerando per mansuetudinem, & alia considerando per dissimulationem pertransientes, & vt boni pastores bonam vitam agentes, quæ ad pastorale officium pertinent, diligenter administrẽnt, subditos prædicatione verbi Dei, administratione sacramentorum, correctione, consolatione pascere, ab erroribus reuocare, deprauata reformare, ecclesiasticam disciplinam ad debitam obseruantiam reducere. Ecclesias domos orationis, non loca profana esse diligenter curare, & quid in eis inhonestum, indecensve erit, ad debitum cultum renouare, ex quibus si agantur, non dubium, quin animarum saluti prospiciatur, & consulatur, & sic attingunt illud euangelij: Vos estis lux mundi, sic consolidatur infirmatum, & egrotũ sanatur, contribulatum colligatur, erratum reuocatur, ammissum inquiritur, & denique non sint oues dispersæ, eo quòd pastor est, quia si alter: ex mala vita malum præbetur exemplum, ouesque interficiuntur: Hæc est vita episcoporum, hoc eorum munus in opere, non in honore. vnde dicit Beatus Ambrosius: Nihil in hac vita difficilius, laboriosus, periculosusq. episcopi officio, qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, cum statim, quod ad plebis regimen, quis euocabatur, illico ad martyrij palmam educabatur: ò felix ætas, cum laudabile reputabant omnes, si quem ad episcopatum ascendere videbant, quibus dubium non erat, ad grauiora venire supplicia: si prodesse non cupis, frustra præesse optas? cum altitudinem gradus, reuerentiam, & honorem appetis? sic non decet episcopatum desiderare? intende rationi operis, quod est in salute proximi, & efficitur opus charitatis, vt prodesse, non præesse, & cum populi utilitas vertitur, mortale redditur recusare: & cum acceperit, ratio rerum dicat, vt plus noscat se debere, quanto visus est se maiora suscipere, alias nimis de se præsumit, qui alia mente cupit ad sacri ordinis fastigia peruenire? & qui existimat se aliquid esse, cum nihil sit, se ipsum se ducit? Namq. si bona est arbor, non potest fructus malos facere, quod ad actum interiorem extendimus, qui non facit fructus malos, cum bonus sit, sicut actus interior malus, non facit fructus bonos.

bonos & si voluntas est bona, non inde oriuntur opera mala, quia de corde exeunt cogitationis malæ. Præpara igitur foris opus tuū, & diligenter exerce agrum tuum per laudabilem vitam, & honestam conuersionem, malitijs peccantium obulando, compatiendo tamen, cum natura humana prona sit ad peccandum: ideo semper indiget auctore, & cultore suo, atque conseruatore Deo, & quæ in illa integritate, in qua creata fuit, Deo non adiuuante seruare se non poterat, quomodo sine ipso poterit se reparare, dicit S. Augustinus. Nam bonitas, quæ à principio inesse præsumitur homini, qui oritur bonus, de facili recedit ab humana natura, per fomitem impellentem ad malum, qui est poena peccati originalis, & malum per se patet, bonum nequaquam nisi per gratiam: sed intelligimus fomitem illum in renatis, non esse proprie, & vere peccatum ex se, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat, iuxta diffinitionem sacræ œcumenicæ generalis synodus Tridentinæ, & ex illa prima præuaricatione peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, quam omnes nos gustare necesse est, velimus, aut nolimus, de qua necessitate dicit idem Augustinus: Mori necesse est, & nemo vult? nemo vult quod necesse est? nemo vult, quod erit, velis, nolis, dura necessitas, nolle quod non potest euitari: nam si fieri posset, nollemus vtique mori: & ex ipsa necessitate omnibus imminente, tamq. fragili naturæ cõpatiendo, clementer ducendi sunt subditi, quando induratum non est cor eorum. Non potest episcopus quiescere, aut sine molestia viuere, iuxta illud Apostoli: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? vigilando vtique debet stare, in omnibus laborando, vt ministerium acceptum impleatur, sequendo normam ipsius Concilij Tridentini: Exultat enim ecclesia sollicitudinem commissis gregibus exhibere pastores, cum charitate corrigendo, & si publice oporteat, sic exequatur, vt nullus adsit timor. Apostolus enim præcipit: Peccantes coram omnibus corrippe, & vt ceteri timorem habeant: de qua correctione loquitur Augustinus: Quod & fortius est exequendum, vbi correctio non accipitur, quia si vitium est malum esse aliquem, maius tamen vitium est, nolle corrigi, quia malus est, quod ex mala voluntatis prauitate procedit: nam dicit Poeta in illis versibus.

Nemo

*Nemo in deo ferax est; ut non mitescere possit,
Si modo cultura patientem accomodat autem.*

Rogamus autem vos fratres corripite inquietos, consolamini pu-
sillanimes, suscipite infirmos. Cum igitur in visitationibus fere
omnes virtutes plantentur, quia positi sunt episcopi, sicut figulum
ad sagittam, ex hoc ut aliqua ad memoriam reducereimus, in hoc
tractatu diximus titulum principalem De Visitatione (quam epi-
scopi, & alij prelati in suis ecclesijs, & populis facere tenentur)
dirigere, ut non quæ sua sunt, sed quæ sunt Iesu Christi querant:
vitia, defectus, inhonesti mores detestentur: est enim inter of-
ficia episcoporum præcipuum, & necessarium munus visitatio ip-
sa instituta ad salutem visitandorum, qui si non recipiant monita
prelatorum, etiã de hoc à Deo punientur. Fleuit Iesus super Hieru-
salem, describens calamitates quibus subiecerit, eo quod non co-
gnouerit tempus visitationis suæ. & sic intendere omnibus, quasi
singulis, & singulis, quasi omnibus: Oleum & vinum infundens,
iustitiã, cum misericordia temperando, & filios congregare, sicut
gallina congregat pullos suos sub alas. & consequenter de regimi-
ne ipsarum ecclesiarum, ubi quæ iam desiderantur, late differuntur
ea, qua Christus dominus noster dignatus est diligentia mu-
nire, ubi animas fieri eruditas tantum ad vitam Christianam labo-
ris fuit. Hic studium pastorum in vigilantia subditis dormientibus
excitatur; hic episcoporum, & aliorum officium circa ecclesiarum
gubernationem (ut nec in minimo dehonestetur cultus diuinus)
in multis tractatur; sacramentorum vis explicatur, quod episco-
pi, ceterique propositi in ecclesijs populum instruere tenentur,
ex præcepto concilij Tridentini, ac in quemlibet statum iusta san-
ctorum Patrum admonitiones exempla traduntur, cum omnia,
quæ scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta testetur Apосто-
lus. Inde eleganter dixit Plinius Iunior: Inuenio apud sapientes
honestissimum esse maiorum vestigia sequi, si modo recto itinere
processerint: Modus ipse visitandi, & practica differitur, quod
adeo difficile est, propter varietatem regionum, & personarum
quia diuersitatem corporum, diuersitas sæpe sequitur animorum:
vnde non omnibus vna medicina fit salutaris, neque indistincte

omni

omni.

omnibus æqualiter una lex adaptari potest. Ideo quid, & quomodo
 eis sit tractandū congeritur, quæ ve charitate procurationes Prela-
 ti accipere debeant, in quibus est. omnis subditorum dolor, & an-
 gustia, ac demum, quod Metropolitanū officium in suffraganeos
 esse debeat discutitur, item de eorum iurisdictione, & quomodo
 procedatur, aut quando ipsi suffraganei officium Metropolitanū
 eorum supplebunt. post modum in alio libro, quo ordine cieta si-
 dem, & obedienciam sanctæ ecclesiæ cuncti sunt hortandi, & reco-
 gendi tractatur, in alijs vero libris peccata, malaq. commentia, &
 alia illicita reprobantur præcepta ecclesiæ commendantur, reli-
 giosorum vita, status, regula ampliatur, poenæ impiorū, in mor-
 te, & in inferno, ut quisque peccare abhorreat narrantur, de offi-
 cio, & præmio, fructu bonorum operum diligentium pastorum, &
 ac omnium Beatorum in illa caelesti Hierusalem. in fine dicit refer-
 natur. In sex partes diuiso toto designato opere, quolibet duos li-
 bros continente, ut sint sex hydræ positæ in nuptijs domini, quæ
 eius gratia repleri possunt. Nec ambigimus ad summum apicem
 disputationum exquisitis sensibus non euolasse, quod est terrili-
 dicendi genus, secundum quod antiquitas prudentū statuit, sed
 tantum humilem gradū, & in aliquibus mediū (qui nec magni-
 tudine, nec breuitate terminatur, ex varietate personarum, varia-
 do, & ipsum docendi modum) attigisse non inuerecunde profite-
 mur. Nec offerimus, ut sciant auditores, sed ut agant, quod iam
 agendum sciunt, ut optime Augustinus, inquit, non perfectis, aut
 perficientibus, qui gratia sibi concessa à Deo, forsitan inutilia hæc
 scripta iudicabunt consulentes, sed incipientibus quibus lac suffi-
 ficat, nec natura ad maiores cibos capiendos, & dirigendos pronūc
 extenditur. ut minimus ferruus in ecclesia Dei militans, verens col-
 ram Deo vacuus cōparete (dicente ipso non apparebis in con-
 spectu meo vacuus) ut sic quos cibos possem, in horreum Domi-
 ni offerrem. Nec mirentur benigni lectores, si multa nos ipsis scri-
 bendo enmulauimus, fatentes etiam à nobis non intellecta, nāq.
 humiliter respodetur cum gloriosissimo Dionysio, cum de Apo-
 calypsi Ioannis verbum faceret (ut Eusebius in sua Ecclesiastica
 historia scribit.) Quæ non intelligo, non reprobō, sed tanto ma-
 gis admiror, quanto minus assequor, & dicit vnus doctor: Quod

etiam his, qui aliena scripserunt gratia, sunt reddenda; ex quo studio si solliciti redduntur ad inuestigandam veritatem. Accipite igitur catholicae ecclesiae Christianissimi Praesules Coepiscopi vestri Sarnensis, minimi serui Dei, quale, quale sit humillimum munus vestra charitate ampliandum, suaq. dote dotandum. Ut enim ipse potui sicut humilis operarius in fine diei apud multos vocatus, praesens offero munusculum: in quo totius episcopalis curae officium est descriptum, quid agere, quid prohibere, cauereq; oporteat, ex decretis sacrorum Conciliorum, & nouissime Tridentini, summorumq. Romanorum Pontificum nouissimis constitutionibus, antiquos canones non reticendo; Nec dedignamini si parua vestro iudicio sublimi iudicaueritis; namq. in domo domini omnia vasa sunt necessaria, aurea, argentea, lignea, & fictilia, & loquantur paruuli, & grandes, vnus spiritus in eis est optandus: omnes enim sunt diuisiones gratiarum, idem autem spiritus, & diuisiones ministracionum sunt, idem autem dominus, & diuisiones operationum sunt idem vero Deus, qui operatur omnia, in omnibus, & si fuit acceptus seruus, qui acceptis quinq. talentis, alia quinq. superlucratus est, non fuit repulsus, qui duo ad alia duo superaddidit: & cum Hieronymo Maximo ecclesiae Athleta pelles, & caprearum pilos offerendo in templo Dei, alijs, quibus maius datum est, offerentibus aurum, argentum, lapidesq. preciosos: Defendite quae bona sunt in alijs corrigentes compatiemini: cessent contradictores, qui animo contradicendi sensus perdidit. ego vero sequens ipsum Hieronymum potius bonorum charitate prouocabor ad studium quam deterebor illorum detractio: submittens omnia (vt fieri debet) auctoritati, & iudicio sacrosanctae Rom. Eccl. communis matris, recipiens semper quae recipienda mandat, & eiciens perpetuo, quae excludenda duxerit: Ac ipsi Beatissimo D. N. Domino Gregorio xij. Pont. Max. quem verum Christi Vicarium in terris, Principisq. Apostolorum indubitatum successorem omnes fideles vna voce confitemur, Ad honorem etiam, & aeternam memoriam Rj. V. Pont. Max. sanctae memoriae, qui me (licet vndiq. indignum) sua bonitate ad pastorale officium ecclesiae Rauellensis primum vocauit: laus igitur ipsi Deo Trino & Vno per infinita saecula saeculorum. Amen.